

ÅRHUS
ANDELSLANDBRUK

Årsmelding 2021

Århus Andelslandbruk

I et andelslandbruk tar forbrukere og bønder i samarbeid ansvar for matproduksjon

Omsetningsformen etterstreber bærekraft i alle ledd;
både for jorda, planter, dyr, bonden og forbrukere.

Denne nyskapende omsetningsformen har de siste årene økt kraftig i omfang,
både i Norge og i flere andre deler av verden. Modellen er et eksempel på hvordan
forbrukere og bønder i samarbeid tar ansvar for matproduksjonen.

Andelslandbruk går ut på at forbrukere forhåndsbetaler en andel
av gårdens produksjon, som oftest for ett år av gangen.

Forbrukerne er dermed med på å dele årsvariasjonene i avlingene.

Det første andelslandbruket ble etablert i Norge i 2006, på Øverland gård i Bærum.

Århus Andelsgård ble startet i 2011, og var det tredje i Norge.

Fra og med 2015 har antallet vokst kraftig. Per april 2021 finnes det
96 andelslandbruk i Norge, fordelt over alle landets fylker.

**Andelshavere i Århus Andelslandbruk er med å støtte opp om en stor og bynær grønnsaksåker,
med grønnsaker, urter og bær dyrket lokalt og etter økologiske prinsipper.**

Styret i Århus Andelsgård – 2021

Daglig leder: Tove Hoppestad

Styreleder: Gunn Andresen

Styremedlemmer: Eva Ruth Ulla, Eivind Køhn,
Katrine Dahl Tindberg og Hilde Amy Teie

Representant fra Landbruksselskapet: Ellen Dagsrud

Gartner: Anette Bjørntvedt

Valgkomite: Odd Bjørn Fure, Eli Gaustad og Helga Lilleland

“Keep calm –plant something”

Grunnprinsipper for andelslandbruk i Norge

ANDELSLANDBRUK
NORGE

Introduksjon

Andelslandbruk er et omfattende svar på ønsker om direkte kontakt mellom produsenter og forbrukere, og et miljøvennlig landbruk. I solidaritet tar lokale fellesskap ansvar for å skape bærekraftige matsystemer; sosialt, økonomisk og økologisk. Andelslandbruk i Norge er en del av en verdensomspennende bevegelse, med den engelske betegnelsen «Community Supported Agriculture». Andelslandbruk kan organiseres og praktiseres på mange ulike måter, med samarbeid og bærekraft som overordnede verdier. De er bygget på et felles verdigrunnlag som denne erklæringen beskriver.

Definisjon

Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter. Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Grunnprinsipper

1. Dialog om landbruksdriften

Basert på gårdens produksjonsmuligheter har partene regelmessig dialog om hva som skal produseres og i hvilke mengder. På et årlig møte/årsmøte vedtas produksjonsplan og budsjett. Det skal være full åpenhet om driften i andelslandbruket.

2. Gjennomsiktig økonomi

Andelslandbruk er en modell som etterstreber bærekraft i alle ledd og er basert på tillit og gjennomsiktighet. Derfor skal økonomien for andelslandbruket være synlig for alle parter. Beløpet for den årlige andelen er basert på godkjent produksjonsplan og budsjett med reelle kostnader. Dette innebærer blant annet en anstendig godtgjøring til bonde, gartner, administrasjon og eventuelt andre nøkkelpersoner som er tilknyttet andelslandbruket.

3. Delt avling, delt risiko

Andelshaverne forhåndsbetaler en andel i andelslandbrukets produksjon, og deler dermed risikoen for årsvariasjoner. Andelshaverne betaler ikke for en bestemt mengde produkter, men for en bestemt produksjon som eies av og deles mellom andelshaverne.

4. Involvering av andelshaverne

Andelshaverne tar gjennom sin deltakelse direkte ansvar for sin matforsyning. Partene avklarer på forhånd arbeidsfordeling, hvem som har ansvar for høsting, distribusjon og eventuell dugnadsinnsats.

5. Bærekraftig landbruksdrift

Driften skjer på en ansvarlig og varsom måte som tar vare på miljøet, både for nåværende og framtidige generasjoner. Andelslandbruket etterstreber å opprettholde og fremme helsen til både jord, planter, dyr og mennesker.

DOKUMENTETS FUNKSJON

Disse grunnprinsippene danner en felles verdiplattform for andelslandbruk i Norge. Det er opp til hvert enkelt andelslandbruk å sikre at utformingen og driften av deres andelslandbruk er i tråd med prinsippene. Dette er et levende dokument som kan revideres på de årlige nettverkssamlingene. Prosessen med revidering blir tilrettelagt av de som til enhver tid koordinerer nettverket for andelslandbruk i Norge (i skrivende stund er dette andelslandbruksprosjektet i Oikos – Økologisk Norge). De som stiller seg bak dokumentet kan også bruke logoen for andelslandbruk i Norge.

Utkast til grunnprinsipper ble formulert etter en grundig prosess der alle andelslandbrukene i Norge ble invitert til å delta og komme med innspill. En åpen arbeidsgruppe bestående av Jolien Perotti, Alexandra Devik, Marit Bendz, Maria Bjune og Karine Kjellberg Granli utarbeidet et siste utkast, som deltakerne på Nettverkssamling for andelslandbruk i Norge på Hadeland 24. mars 2017 stilte seg bak.

Liste over grønnsaker, bær og urter på andelsgården i 2021

Åker-grønnsaker

Brokkoli, Blomkål, Romanesco, Knutekål, Grønncål,
Palmeål, Rødkål, Hodekål, Spisskål, Savoykål, Kålrot,
Rosenkål, Rotpersille, Fenikkel, Bondebønner, Edamamebønner, Gulrot, Pastinakk,
Budalsepe, Mainep, Daikon reddik, Vinterreddik, Amerikansk reddik, Salat, Sukkererter,
Mangold, Gulbete, Polkabete, Rødbete, Ruccula, Spinat, Koriander, Dill, Poteter,
Purre, gul-løk, rød-løk, Stangselleri, Knollselleri, Squash, Gresskar, Sylteagurk

Veksthus-grønnsaker

Tomater, Physalis, Chili, flere typer bønner, Okra, Aubergine, Basilikum

Bærfeltene

Aronia, Rips, Solbær, hvite Rognbær, grønne og blå Druer,
Stikkelsbær, Tindved, Hyllebær

Urtefeltet

Kinesisk gressløk, Gressløk, Pipeløk, Salvie, Bergmynte(Oregano), Løpstikke
Mynte, Sitronmelisse, Kvann, Koriander, Kamille
Rabarbra og Jordskokk

Blomstene

Blodkløver, Ringblomst, Honningurt, Mauretansk kattost, Solsikker, Kornblomst,
Blomkarse, Amarant, Lodne solhatt og Evighetsblomster

Økonomi

Innbet. Andeler: kr. 515 588,-
Andre inntekter: kr. 61 723,-
Sum inntekter: kr. 577 311,-
Lønn: kr. 391 242,-
Andre utgifter: kr. 167 567,-
Sum utgifter: kr. 558 809,-
Overskudd: kr. 18 502,-

I 2021 hadde vi **160 andelshavere**; fordelt på familieandeler, voksen- og studentandel.

Andelsprisene i 2021

Voksen andel (1 person): kr. 3100,-
Lite familie (2 voksne): kr. 4200,-
Familie andel: kr. 4800,-
Student andel: kr. 2000,-

Andelshavere som deltar på dugnad får refundert kr. 500,- i november

Om sesongen 2021 fra gartner Anette Bjørntvedt

Sesongen starter opp i januar med planlegging, frø/plante bestillinger samt driftsmidler. Også denne sesongen ble det utfordringer rundt korona situasjonen. Februar måned ble spesiell kald og førte til noe frostskaider på bærbusker. I april begynner vi å anlegge og måle opp ny åker ett hakk mot nord, altså nærmere tunellene. Samme antall dekar som er ca 10. Dette for å få ett vekskifte etter 4 år på samme sted. Det ble skifte av vekst tunell også, så da ble det dyrking av tomat og andre mer varmekrevende planter i den midterste tunellen av de 3 vi har. Den første tunellen brukes nå som en delvis kompost tunell med en 80 meter lang rad med kompostjord laget på gården. Der dyrket vi hvitløk, salat, jordbær, mais og gresskar og fortsetter i år. Komposten er det vår gode medhjelper Jaana som for det meste ordner med. Det er en lang og tidkrevende prosess, men man får igjen ett veldig bra og nesten ugressfritt vekstmedium.

I juni fikk vi satt opp ett nytt lite veksthus med acryl plater ved siden av tunellene med plast. Dette er bl.a tenkt å bruke til oppal av planter til åker og tunell. Det er etterlengtet da vi har for liten plass til å produsere og drive frem alle plantene selv.

Våronna og jordarbeidingen ble noe oppstykket grunnet for kald og våt jord i mai. Så det ble en del venting og for store kålplanter på 1. hold. 2.hold kom deretter tett på så vi fikk en del kål modnet samtidig. Så det ble rikelig å høste av de fleste typer en periode. 3. holdet kom normalt utover i sesongen. Vi hadde også en senere avling av blomkål på høsten, litt små, men de hadde fordel av en varm og fin høst. Rosenkål og grønnkål ble høstet langt ut i vinteren.

Vi hadde gode avlinger av rød og gul løk av fin kvalitet. Tidvis mye ugress spesielt kløver etter eng som forgrøde fra 2020. Vi tørket noe av avlingen på jordet og la på lager en stund utover høsten. Denne ble hentet etter hvert av de som ønsket. Gulrot feltet vårt ble reddet fra å drukne i ugress også i år og vi fikk en god, smakfull avling av ulike sorter som i år strakk seg utover til oktober.

I potet åkeren hadde vi sortene tidlige Arielle og senere Nansen. Disse ble tatt opp stykkvis og delt fra juli/august måned og utover. Dette er populært både for små og store.

Tunellen ble også dette året fylt delvis opp med ca 250 tomatplanter av 5 ulike sorter. Modningen er på sitt beste i juli måned og fortsetter til oktober. Etter det ble det høstet av grønne tomater til modning inne eller sylting. Ellers dyrket vi diverse pryd/stang bønner, physalis, chili og basilikum. Det ble også ett forsøk med aubergine og okra planter som er avhengig av stabil varme for modning.

I bærhagen ble det høstet solbær, rips og stikkelsbær på frittstående busker og på espalier. Modne små smakfulle druer på espalier. Videre utover sommer/høsten ble det høstet inn aroniabær, hyllebær, tindved og noe hvite rognebær som det var rikelig av dette året. Bringebæra hadde ett hvileår med kun skuddvekst etter å ha blitt skåret helt ned fjoråret. Dette på grunnnet problemer med sopp og visning på plantene ett par år. Vi ser på dette bæreåret om det blir noe bedre også avhengig av klimaet vi får.

Urtehagen hadde en solid oppgradering. En urtegruppe engasjerte seg veldig , og gjorde en kjempeinnsats til det mye bedre. Urtene ble spadd opp og gammel mypex duk ble fjernet. Jorda ble på ny frest opp og det ble en krevende men helt nødvendig jobb å fjerne rotugrass . Det ble lagt på ny mypex og plantet inn igjen i nye hull. Det ble satt opp fine dyrkings karmer og nye vekster kom også til i disse. En ny inngangsportal gjorde inntrykket hyggelig med en liten sittegruppe på siden. En fin blomstereng i enden av feltet sammen med jordskokk.

Gartneren og andelslandbruket fikk også denne sesongen god hjelp av praktikanter. Nilie som er naboen vår på Århus var med i diverse oppgaver på gården noen dager i uken en periode med mye å gjøre. Hun bor og jobber som frivillig i Guatemala store deler av året og ønsket å lære mer om dyrking i kombinasjon med nettstudier på økologisk dyrking.

Runar som er student på Hjeltnes Landbruksskole og tidligere kokk ønsket å lære mer om kulturmat og dyrking. Han var med gartneren gjennom store deler av sommeren og fikk da læren om fra frø til ferdig produkt. Han bidro med god hjelp og støtte. Det ble tidvis en særlig varm juli for oss midt på åkeren og ingen skygge, så en våt og svett t-skjorte til Runar ble vridd opp mange ganger. Noen dager i varme juli hadde vi også hjelp av Elin som ønsket praksis før studier på Veia Gartnerskole.

Besøk og omvisning på gården av barnehager og skoleklasser er en viktig del av driften her på gården. Det ble høstet og forklart og gleden var stor blant de fleste. De ble delt inn i grupper og høstet med seg ulike typer grønnsaker på åkeren til matlaging på skolene og i barnehagene etterpå. Ett lærerikt og viktig engasjement for å se, smake og oppleve grønnsakene der de vokser ikke bare innpakket i butikken.

DUGNADER

Ukentlige dugnader fra mai-måned til ca. ut august og noe etter behov.
Vi deltok på Mersmak i Skien i år, og flere stilte på dugnad i festivalteltet
for å selge grønnsaker og spiselige blomsterbuketter,
og for å snakke med folk om andelslandbruket

Nok et år med pandemi-utfordringer, gjorde det fortsatt vanskelig å holde sosiale
samlinger etter dugnad. Vi satser på at dette vil la seg gjøre å ta opp igjen i 2022.

De som har deltatt på dugnad har skrevet seg inn i en perm for å dokumentere deltagelse.
Ved fullførte 6 timer dugnad fikk andelen tilbakebetalt kr. 500,- i november.

Takk for innsatsen til alle som har bidratt!

Møter for andelshaverne i 2021

Nok et år preget av pandemien gjorde at vi ikke fikk til å gjennomføre flere av våre vanlige møter fysisk i år heller. Men vi fikk til et møte i fysisk høsttreff i september.

Vi klarte også å samle noen andelshaverne til høstefest på slutten av sesongen. De som kom fikk høste inn overskuddet i åkeren før frosten kom, for å unnå svinn. Etterpå spiste vi suppe og hadde et oppsummeringsmøte av sesongen på låven. Gresskaravlingen ble delt ut til de som hadde møtt opp.

MerSmak i Skien

Vi deltok i årets versjon av Mersmak, som i år pga pandemien ble gjennomført i noe mindre format i Ibsenparken. Vi delte stand sammen med Økologisk Vestfold og Telemark.

Andelshavere, styret og gartner Anette rullerte på å stå på standen. Det var en dugnad dagen før Mersmak for å høste inn til salg på standen. På Mersmak delte vi ut informasjon, snakket med folk om andelslandbruk og solgte grønnsaker vi hadde overskudd av sammen med blomsterbuketter av spiselige blomster, solsikker og urter.

Økologisk åpen gård og økouka 2021

Det var store planer om å gjennomføre en markedsdag på Århus gård første helgen i oktober i forbindelse med økologisk åpen gård og årets økouke. Flere lokale produsenter var invitert til gården, det skulle være aktiviteter for barn med 4H, vi skulle verve nye andelshavere, Vaffelbrigaden skulle selge vaffler og det skulle være pop-up 4-retters middag i åkeren med råvarer fra lokale produsenter og grønnsaker fra andelslandbruket.

Desverre kom et uvær og storm inn over Skien akkurat denne helgen og alt måtte avlyses med unntak av et Fermenteringskurs i regi av Slowfood Telemark - og dette kurset ble en suksess.

Urtefeltet – oppgradering 2021

Da vi skulle begynne å planlegge fjorårets sesong, hadde styret et sterkt ønske om å få gjort noe med urtefeltet. Mye ugress hadde begynt å ta overhånd, og en del planter hadde behov for å deles og flyttes. Vi satte derfor ned en gruppe fra styret; Hilde, Eivind og Gunn til å starte opp. Deretter rekruterte vi noen andelshavere til å bli med i en arbeidsgruppe "urtegruppa", og avtalte dugnader fremover.

Først ut var å grave opp alle plantene og dra av duk, en stor og tung jobb. Vi ønsket å videreføre radene med kinagressløk, gressløk og pipeløk. Disse plantene måtte deles til mindre planter, ugress måtte fjernes og plantene plantes på ny med ny duk. I tillegg ønsket vi å lage plantekasser på noe av feltet for urter som timian, mynte, kamille mm. I tillegg ville vi plante om rabarbaren som hadde stort behov for å flyttes. Vi ønsket også å så en blomstereng som forkultur for neste år, til glede for pollinerende insekter og folk. Plantekasser var vi heldige å få materialer til å bygge. Noen nye frø kjøpte vi og sådde, og planen videre er å fylle hele feltet kommende sesong med flere urter og spiselige blomster. Samt få på plass god skilting av feltet om plantene og bruken. Arkitekten bak hvordan det i dag ser ut er Hilde, en inspirator for oss andre. Vårt håp er at urtefeltet skal bli brukt mer, høstet mer fra og være et sted du bare kan være, lukte og å se humla suse.

Politisk besøk i åkeren vår

I forbindelse med valget i 2021 inviterte Vestfold og Telemark bondelag flere politikere fra fylket til lunsj med debatt rundt tema:

Norsk matproduksjon i hele landet = Verdiskaping, beredskap og trygghet

Politikerne fikk selvfølgelig en omvisning i vår andelsåker med gartner Anette, hvor de fikk høste litt og smake på våre gode grønnsaker som chef Darwin Køhler tilberedte.

FNs 17 bærekraftsmål

ÅRHUS GÅRD OG ANDELSLANDBRUK HAR AMBISJONER OM Å BIDRA

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

"Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine.

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold."

- FN's definisjon på bærekraftig utvikling

Århus Gård har ambisjoner om å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål, vi har valgt å løfte frem noen av målene ettersom disse er spesielt relevante for bynært og urbant landbruk.

Det er her vi kan bidra mest og gjøre den største forskjellen.

- Bekjempe fattigdom og sult
- Fremme god helse
- Utvikle bærekraftige byer og samfunn
- Grønn utdanning og læring om bærekraft
- Pådriver for ansvarlig forbruk og produksjon
- Begrense utslipp av klimagasser
- Bremse tapet av biologisk mangfold
- Skape arenaer for samarbeid om å nå målene

**ÅRHUS
ANDELSLANDBRUK**